

GROEN & HEILIG?!

VOORWOORD

Beste lezer,

In enige vorm ben je betrokken bij een Geloven in de Buurt locatie van het Leger des Heils. Wist je dat we als Geloven in de Buurt locaties graag positief bij willen dragen aan het welzijn van de plaatsen waar we gevestigd zijn? Daarom zijn onze locaties fijne ontmoetingsplekken waar iedereen welkom is en waar we graag ondersteuning bieden of het nu om praktische, financiële of spirituele vragen gaat. Dit doen we vanuit ons geloof in een liefdevolle God. Een God die door zijn zoon Jezus Christus laat zien dat de wereld Hem aan het hart gaat. En die liefde delen we graag met iedereen die op ons pad komt. We verlangen er naar om te blijven groeien in een levensstijl waarin God zichtbaar wordt. Je zou kunnen zeggen: we willen groeien in een heilig leven; een leven dat in al haar gebieden iets van Gods heelheid laat zien.

Vanuit dat verlangen kunnen we ook niet voorbij gaan aan de zorgen die er zijn over de schepping en het klimaat. Keuzes die wij maken hebben impact op de wereld om ons heen. Laten we er met elkaar voor zorgen dat onze keuzes helpend bijdragen aan de heelheid van deze wereld. In deze uitgave vind je voorbeelden van hoe dat er, ook in jouw leven, uit kan zien.

Zullen we samen onze positieve impact vergroten?

Een hartelijke groet,

Anita Kamperman-Koopal (kapitein)

Veldsecretaris Kerkgenootschap Leger des Heils
Programma-directeur Geloven in de Buurt

**Weten wat het Leger des Heils
hier internationaal over schrijft?
Scan de QR-code of kijk op
ldh.nl/groenenheilig**

1	GROEN & HEILIG?!	Rechtvaardigheid en klimaat?	6
	MIJN GROEN & HEILIG?!	Cor Nieuwenhuijse	8
2	GROEN & HEILIG?!	Schepping	10
	MIJN GROEN & HEILIG?!	Marijke van Dalen	12
3	GROEN & HEILIG?!	Was Jezus duurzaam?	14
	MIJN GROEN & HEILIG?!	William, Catherine en Bramwell Booth	16
4	GROEN & HEILIG?!	Verwachtingsvol werken	18
	MIJN GROEN & HEILIG?!	Rozemarijn van 't Einde	20
	WAT DOE JIJ?	Tips voor positieve eerste stappen...	22

Naast vier inhoudelijke bijdragen van Jeroen Herben, leest u in deze uitgave persoonlijke verhalen van Cor Nieuwenhuijse, Rozemarijn van 't Einde en Marijke van Dalen. Samen met een klein vleugje Leger des Heils-geschiedenis vormt dit samen **'Groen & Heilig?!'**. Deze uitgave wil inspireren en uitdagen tot bewustwording rond het thema zorg voor de schepping en klimaatgerechtigheid, in aansluiting op de inspirerende materialen die door Micha Nederland zijn uitgegeven ter gelegenheid van de **Micha Zondag op 15 oktober 2023**.

Dan bent U met ons

Hoelang al ruikt U het branden van de bossen?

Hoelang al voelt U het vuur?

Hoelang al ziet U de oogsten mislukken?

Hoelang al vraagt U aan ons

hoelang het nog duurt?

Hoelang al ziet U de opgedroogde meren?

Hoelang al lijdt de natuur?

Hoelang al heeft U de dieren zien sterven?

Hoelang al vraagt U aan ons

hoelang het nog duurt?

Kom, Jezus, kom.

U lijkt ver bij ons vandaan,

maar het is juist andersom,

Heer, U bent nooit weggegaan.

Want U woont waar niemand meer kan leven.

U bent thuis op plaatsen zonder hoop,

waar de aarde niets meer heeft te geven,

waar de zee de dorpen binnenstroomt.

U bent vrienden met de allerarmsten,

U zit naast hen in de hete zon.

En zijn wij met hen,

dan bent U met ons.

*Hoelang nog hebben uw kinderen geen eten?
Hoelang nog roept U om recht?
Hoelang nog vraagt U of wij U vergeten?
Hoelang nog voordat wij doen
wat U heeft gezegd?*

*Kom, Jezus, kom.
U lijkt ver bij ons vandaan,
maar het is juist andersom,
Heer, U bent nooit weggegaan.*

*Want U woont waar niemand meer kan leven.
U bent thuis op plaatsen zonder hoop,
waar de aarde niets meer heeft te geven,
waar de zee de dorpen binnenstroomt.
U bent vrienden met de allerarmsten,
U zit naast hen in de hete zon.
En zijn wij met hen,
dan bent U met ons.*

Schrijvers voor Gerechtigheid
Van het album 'Scheppingsliederen'

Beluisteren? Scan de
QR-code of kijk op
ldh.nl/groenenheilig

Rechtvaardigheid en klimaat?

Wie aan het Leger des Heils denkt, denkt aan strijden! Strijden voor een rechtvaardige wereld, zoals door God bedoeld.

Je zou daarom kunnen zeggen: rechtvaardigheid zit het Leger des Heils in het bloed. Zolang er onrecht is, zolang mensen de gebrokenheid van het leven ervaren, blijven we strijden. We willen mensen graag helpen en recht doen. We vinden onze inspiratie hiervoor in de Bijbel.

Strijd voor een rechtvaardige wereld gaat in de Bijbel over zorg voor mensen, maar blijkt al snel breder te zijn dan alleen dat. Gods schepping omvat mensen, maar ook net zo goed dieren, planten, land, zee, zon, maan, sterren, etc. Vanuit de Bijbel begrijpen we dat we als mens niet alleen deel zijn van die schepping, maar ook de opdracht krijgen om zorg te dragen voor die schepping.

Dat klinkt als een prachtige opdracht, maar rondkijkend op aarde zien we dat we daarin niet altijd geslaagd zijn. We horen en lezen immers veel over de zorgen rondom het klimaat. De zorg over Gods schepping¹ is zo groot, doordat mensen meer gebruiken van de aarde dan de aarde aankan. Veel wetenschappers waarschuwen dan ook voor de schadelijke effecten daarvan en geven aan dat er verandering nodig is.²

Bij het horen van de zorgen over het klimaat, kun je allerlei gedachten hebben. Aan de ene kant kan het je onzeker maken: **“Hoe ziet de toekomst eruit voor de kinderen na mij?”** Maar ook kan een overvloed aan nare berichten je soms ergeren: **“Het lijkt wel alsof we niets meer mogen! Moet ik me schuldig voelen als ik vlieg of plastic gebruik?”** En als je iets zou willen doen dat positief bijdraagt aan het milieu, blijken zonnepanelen, elektrische auto's en warmtepompen duur te zijn. Waar moet je dan beginnen?

Wat zou jouw eerste stap kunnen zijn?

Dit boekje helpt ons na te denken over eerste stappen op weg naar een betere aarde. Vanuit onze overtuiging als Leger des Heils kijken we niet weg van problemen, we willen de realiteit onder ogen zien. Toch willen we ook hoopvol blijven, want we geloven dat het beter kan en móet. We voelen dat God ons daartoe oproept. Die hoop was de inspiratie voor de eerste pioniers van het Leger des Heils. Ze gingen niet bij de pakken neerzitten toen ze geconfronteerd werden met de hopeloze situatie van hun tijd. Nee, geïnspireerd gingen ze aan de slag!

- 1 In deze uitgave maken we bewust gebruik van het woord 'schepping'. Deze uitgave wordt geschreven vanuit het gelovige perspectief dat de aarde haar oorsprong vindt in Gods handelen. Wie wil kan voor 'schepping' ook het woord 'klimaat' of 'aarde' lezen.
- 2 Nieuwsbericht over het onderzoek van wetenschappers rondom het klimaat: ldh.nl/groenenheilig-1

Samen doorpraten!

- Van welk natuurgebied (in binnen- of buitenland) geniet jij? Waarom?
- Is er wel eens iets gebeurd wat juist die natuur minder mooi maakte? Wat gebeurde er in dit gebied? Wat deed dit met je?
- Welke gedachten komen er bij jou boven als je in de media berichten hoort over klimaat en duurzaamheid?
- Welk woord geeft inhoud aan de manier waarop jij denkt over de wereld? Licht toe waarom dat woord voor jou betekenis heeft. (Bijv. Gods Schepping, Moeder Aarde, Bron van grondstoffen, etc.)

Cor Nieuwenhuijse

Cor Nieuwenhuijse (envoy). Betrokken lid van het Leger des Heils. Heilssoldaat. Niet alleen voor diepgaande geloofsdoordenking moet je bij Cor zijn, maar ook om geloof in praktijk te zien. Cor heeft in zijn vrijwillige rol als energicoach voor de gemeente Zeist al vele Zeistenaren van advies en besparende maatregelen voorzien. En wie hem in het bos tegenkomt met de hond, kan zien hoe hij in actie komt tegen zwerfafval. Een kijkje in hart en hoofd van een man met een missie.

Wie Cor Nieuwenhuijse kent, weet dat hij een man is van veel kennis. Theologische studies, kennis van onderwijs, veel ervaringen en brede interesse maken hem een belezen man. “Maar”, zegt Cor, “ondanks dat je de Bijbel goed kent, blijkt soms dat je toch onachtzaam leest.” Cor bedoelt daarmee dat hij nieuwe dingen ontdekte in de Bijbel, nadat hij zich ging interesseren voor klimaat en duurzaamheid.

“Toen ik een Bijbelgedeelte vanuit het Bijbelboek Genesis nog eens ging lezen, ontdekte ik dat daar beschreven staat dat God niet alleen een verbond sluit met mensen, maar dat dit ook voor dieren en de schepping geldt. We kunnen dus dieren, planten en de aarde niet zomaar veronachtzamen, want God heeft zich ook aan hen verbonden.”³

Het is de basis van waaruit Cor zich inzet voor een schone leefomgeving, maar ook voor het thema duurzaamheid in zijn eigen stad Zeist.

“Zolang de kennis die je hebt van theologie en duurzaamheid nog in je hoofd zit en niet dieper dan dat, kun je allerlei zaken rationeel afwegen, ‘och, wat erg!’ zeggen en angstig worden, maar toch niet tot actie komen. Je overtuigingen hebben het nodig om tot het niveau van je hart en lijf af te dalen, zodat het je in beweging kan zetten.” Voor Cor is het van belang om daarin een ontvankelijke houding aan te nemen. “Ik weet dat ik niet alles weet, ik ervaar een gemis van kennis, van begrip waar het gaat om verduurzaming.” Het is vanuit dat gemis dat Cor toch zoekt naar wegen

³ De Bijbeltekst waar Cor aan refereert staat in het Bijbelboek Genesis, hoofdstuk 6:8-10

om zijn geloof en de dagelijkse realiteit te verbinden. Zo loopt hij dagelijks in het bos met zijn hond. Eerst stoorde hij zich aan het zwerfafval op de grond naast de afvalbakken. Dit leidde ertoe dat hij het Utrechts Landschap schreef met de vraag de bakken vaker te legen. Deze werden vervolgens verwijderd, wat tot gevolg heeft dat er nu minder afval ligt, omdat wandelaars zich nu meer verantwoordelijk lijken te voelen voor het eigen afval.

Wat Cor dan doet met het afval dat er nog wel achter blijft?

“Ik hoop dat ieder zich er zo aan stoort dat de natuur zo vervuild wordt, dat men het niet meer kan verdragen om afval in de toekomst nog op de grond te gooien. Ik hoop dat men vanuit het hart gaat ervaren ‘zo moet het eigenlijk niet...’”

En ikzelf pak soms dan maar op wat er nog ligt en voel me dan soms voldaan en soms een beetje vreemd als ik op deze manier mijn kleine steentje probeer bij te dragen aan een schone wereld...

Schepping

Veel kerken hebben een geloofsbelijdenis geformuleerd waarin vastgelegd is wat men wil vasthouden in het geloof. Ook het Leger des Heils heeft een geloofsbelijdenis en noemt deze 'de leerstellingen'.

Een van deze leerstellingen is:

Wij geloven, dat er slechts één God is, geheel volmaakt, de Schepper, Onderhouder en Bestuurder van alle dingen en dat uitsluitend aan Hem goddelijke verering toekomt.

Wie probeert om deze oude woorden te verbinden met het dagelijks leven, zou kunnen zeggen: We geloven dat God aan het begin van deze wereld staat. Als scheepsel van God is de mens een bijzonder onderdeel van die natuur. We geloven daarmee ook dat God verbonden is met wie en wat Hij gemaakt heeft. Van daaruit worden alle onderdelen van de schepping opgeroepen worden om God te loven.

Lees bijvoorbeeld maar eens

Psalm 96:11-13a:

Laat de hemel verheugd zijn, de aarde juichen, de zee bruisen, met alles wat daar leeft. Laat het veld verblijd zijn en alles wat daar groeit, laten alle bomen jubelen voor de HEER, want Hij is in aantocht...

De bomen en het veld kunnen natuurlijk niet juichen zoals mensen dat kunnen doen. De Psalmist ziet dat zij door te bloeien tot hun recht komen en daarmee God eren. Tegelijkertijd wijzen ook planten, dieren en indrukwekkende natuur door hun schoonheid en vermogens op de aanwezigheid van God. Heb je je bijvoorbeeld wel eens verdiept in het vermogen wat de flora heeft om zich voor te planten? God heeft in de schepping, alles op, boven en onder de aarde, het vermogen gegeven om zichzelf te onderhouden en nieuw leven voort te brengen. Je zou misschien wel kunnen zeggen dat God de schepping 'duurzaam' heeft gemaakt. Bomen, planten en dieren hebben ons in zekere zin niet nodig om te leven. Is het niet wonderlijk?

Toch schreven we al eerder dat voor gelovigen de opdracht naar voren komt

een bijzondere rol in de zorg voor de schepping te nemen:

Genesis 1:28

Breng haar (de aarde) onder je gezag; heerst over de vissen van de zee, over de vogels van de hemel, en over de dieren die op aarde rondkruipen.

Wat is eigenlijk de bedoeling van deze woorden? Als we aan 'heersen' denken, komt immers al snel de associatie met macht bij ons op. Een (over)heerser is meestal niet een positieve term.

De schrijvers van het Bijbelboek Genesis leefden in een andere cultuur dan wij vandaag de dag. De lading van het woord 'heersen' werd in eerdere tijden verbonden met het verantwoord omgaan met hetgeen iemand was toevertrouwd.⁴

Het woord 'heersen' krijgt ook door het voorbeeld van Jezus voor gelovigen een andere klank. Hij was immers de Koning die niet kwam om te heersen, maar om te dienen. Zo mogen mensen hun opdracht voor zorg voor de schepping opvatten als een uitnodiging om verantwoord om te gaan met dat wat aan hen is toevertrouwd.

⁴ Voor meer inspiratie kijk eens op ldh.nl/groenenheilig-2

Hoe wordt dat vandaag de dag concreet voor u, voor jou en voor mij?

Het zou ons bijvoorbeeld kunnen uitdagen nog eens na te denken over hoe wij omgaan met grondstoffen uit de aarde. Heersen we op een manier die past bij wat er in bovenstaand gedeelte gevraagd wordt en doen we recht aan schepping, planten, bomen en dieren of willen we steeds meer, steeds groter en beter? Zijn we gericht op eigen gewin?

Samen doorpraten!

- Ken jij iemand die zich inzet voor welzijn van de schepping?
- Heb jij je wel eens uitgedaagd gevoeld tot een bepaalde actie of inzet? Wat maakte dat je wel of juist niet je voornemen uitvoerde?
- Wat vind jij belangrijk in de omgang met dieren? Heeft jouw visie daarop te maken met een specifieke overtuiging of je geloof? (Wil je elkaar verder uitdagen? Lees dan samen Genesis 1:30 en bespreek eens wat je opvalt!)

Marijke van Dalen

Marijke van Dalen. Met haar warmte, vriendelijkheid en grote betrokkenheid weet ze snel tot het hart van mensen door te dringen. Marijke beheerst de kunst om God op het spoor te komen in de kleine dingen van het leven. Altijd wil zij ontvankelijk zijn voor uitdagingen die zij als een wenken van haar Schepper beschouwt. Het brengt haar steeds weer op verrassende plekken. Marijke vertelt...

Veertig jaar geleden liep ik mee in de Antikernwapendemonstratie in Den Haag. Een overweldigende ervaring te midden van o'n enorme stoet van 550.000 deelnemers; de grootste demonstratie ooit in Nederland gehouden. De 'wave' die van voor naar achter ging, de verbondenheid met elkaar in de zorg om de dreiging van kruisraketten, de innerlijke motivatie vanuit mijn geloof om niet vanaf de zijlijn toe te kijken...

Eind mei dit jaar was ik opnieuw betrokken bij een demonstratie in Den Haag: de blokkade van de A12, dit keer vanaf de zijlijn... Het ging om

een protest tegen subsidie van de overheid aan de fossiele industrie.

Ik las al wel artikelen over de urgentie van de klimaatcrisis en luisterde naar podcasts. Een paar weken voor de bewuste demonstratie nam ik deel aan een webinar van het Leger des Heils hierover, met de nadruk op de urgentie van klimaatrechtvaardigheid. Meer en meer drong de vraag zich aan mij op wat mij zelf te doen stond in deze fase van mijn leven. Als christen zet ik uiteraard de stapjes die ik kan zetten om mijn ecologische voetafdruk te verkleinen. Maar zelf weer meelopen...?

Op de avond ervoor verviel een afspraak die ik had gemaakt. En er verscheen een online verklaring van Groene Kerken en Micha Nederland over hun eigen aarzelingen en overwegingen. Zij besloten tot een steundemonstratie vanaf de kant. Dat trok mij over de drempel, terwijl ik toch ook nog steeds ongemak ervaarde. Met kloppend hart stapte ik in de trein en sloot me ter plekke aan bij Micha en GroeneKerken. Ik scandeerde mee naar de mensen op de A12: 'You are not alone!' En toen één van hen door de microfoon sprak over wie aan de andere kant van de wereld de dupe zijn

van ons gedrag, ontroerde me dat tot tranen toe... Ik riep als het ware naar die zusters en broeders van ons ver weg die slachtoffer zijn: 'You are not alone!'

Elk van ons kiest een eigen weg in het vormgeven van het geloof in onze Schepper. Gelukkig hoeven we elkaar niet de maat te nemen of te oordelen.

Iedere kleine stap is van belang, in ons persoonlijk gedrag, in de plek die we innemen in onze geloofsgemeenschap.

Ook hierin zijn de woorden uit Micha 6:8 voor mij inspirerend:

Er is jou, mens, gezegd wat goed is, je weet wat de Heer van je wil: Niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God.

Was Jezus duurzaam?

In het Leger des Heils staat Jezus centraal. We geloven dat Jezus' leven en sterven ons diep verbindt met God. Jezus inspireert ons ook zijn voorbeeld te volgen en te werken aan Gods nieuwe wereld. In een uitgave als deze is het dan ook op zijn plaats om de vraag te stellen: Wat zegt Jezus eigenlijk over de schepping?

Jezus vertelt in de Bijbel niet letterlijk over duurzaamheid of het redden van het klimaat. Toch blijkt hij verrassend 'groen', want veel van zijn voorbeeldverhalen over Gods nieuwe wereld zijn gebaseerd op de natuur. Hij verwijst bijvoorbeeld naar de vogels in het veld, de graankorrels, de wijnrank, het water, de zeeën, etc.

Lees bijvoorbeeld eens deze woorden (Matteus 6:26-28):

Kijk naar de vogels in de lucht: ze zaaien niet en oogsten niet en vullen geen voorraadschuren; het is jullie hemelse Vader die ze voedt. Zijn jullie niet meer waard dan zij? Wie van jullie kan door

zich zorgen te maken ook maar één dag aan zijn levensduur toevoegen? En wat maken jullie je zorgen over kleding? Kijk eens naar de lelies, kijk hoe ze groeien in het veld. Ze werken niet en weven niet.

Jezus laat zien dat de dieren en planten worden onderhouden en zich daardoor bijna 'als vanzelf' redden. Jezus legt uit dat wij daarvan kunnen leren, als het gaat om de afhankelijkheid van God: zo zorgt God voor ons. Jezus leert ons bewust te kijken naar de ritmes van de natuur.

De schepping blijkt een drager te zijn van diepere, geestelijke voorbeelden. Niet iets om zomaar achteloos mee om te gaan. Dit zegt Jezus misschien door zijn boodschap ook indirect: respecteer de schepping met al zijn kracht en natuurlijke groei? Durf je net als de vogels of de lelies afhankelijk te zijn van wat God jou geeft?

Wie denkt aan een duurzame levensstijl ontdekt al snel dat de voortdurende behoefte aan meer bezit een grote impact heeft op de wereld.

Jezus zegt ook daarover uitdagende zaken (Matteus 6:19-20):

Verzamel voor jezelf geen schatten op aarde; mot en roest vreten ze weg, en dieven breken in om ze te stelen. Verzamel schatten in de hemel, daar vreten mot noch roest ze weg, daar breken geen dieven in om ze te stelen. Waar je schat is, daar zal ook je hart zijn.

De schatten op aarde, onze spullen en eigendommen, het zijn zaken die moeten worden gemaakt, vervoerd, verkocht. Vervolgens worden ze vaak snel weggegooid of vervangen... Waarschijnlijk had Jezus dit (best vervuilende proces) niet specifiek op het oog, maar hij daagt ons wel uit op de diepere laag van onze kooplust: waarom zou je schatten (veel spullen) verzamelen? Heb je het echt nodig om vervuld te leven? ⁵

Jezus wijst naar een prachtig alternatief: verzamel schatten in de hemel. Dat zijn geen spullen voor in je huis, maar zaken met 'eeuwigheidswaarde'. Jezus bedoelt dan bijvoorbeeld datgene wat je doet voor de ander, je geloof, je vertrouwen, gebed of andere keuzes die recht doen aan Gods nieuwe wereld.

⁵ In haar boekje 'Genieten van genoeg' gaat de schrijfster Martine Vonk verder in op deze gedachten. Zij stelt dat Jezus best scherp is: Het gaat óf om de afhankelijkheid van God óf de afhankelijkheid van meer en meer bezit.

Samen doorpraten!

- Wat was jouw laatste aanwinst in een kringloop- of tweedehandskledingwinkel?
- Vanaf de oorsprong is het Leger des Heils actief met tweedehandskleding. In eerste instantie leek dit enkel voor mensen met een 'kleine portemonnee'. Welke andere redenen kun je hebben voor een bezoek aan de winkels van het Leger des Heils?
- Wat inspireert jou in de woorden van Jezus vanuit dit hoofdstuk?
- Wil je verder uitgedaagd worden? Kijk dan samen de video 'De reis van spullen' (met dank aan GroeneKerken voor het gebruik)! Scan de QR-code of kijk op ldh.nl/groenenheilig-3

William, Catherine en Bramwell Booth

Een kijkje in de geschiedenis van het Leger des Heils.

Twee mensen, William en Catherine Booth, hadden eind van de 19^e eeuw een visie voor een enthousiaste, naar buiten gerichte christelijke geloofsbeweging. Het Leger des Heils ontstond!

Het plan van God gaat volgens de Booths niet alleen over geloofservaringen, maar gaat ook over transformatie van een samenleving. Om die reden zetten de Booths zich, naast het verspreiden van het geloof, ook in voor waardigheid en een bestemming voor mensen. Ze boden hen o.a. onderdak en werk aan. Binnen de werklocaties die ontstonden waren ook projecten die (rond 1891 al) recycling ten doel hadden. Op meerdere plaatsen in Londen werden papier-depots geplaatst, waar overbodig papier kon

worden gedoneerd, wat men vervolgens recyclede. Het verwerkingsproces van papier werd daarmee naast recycling voor de betrokken medewerkers die verslaving of dakloosheid achter de rug hadden, ook een vernieuwingsproces van hun leven.

Binnen het Leger des Heils benadrukten de Booths ook dat geloven alles te maken heeft met het praktische leven, met de keuzes die je maakt op het gebied van relaties, financiën, maar ook waar het gaat over bijvoorbeeld gewoontes rond het gebruik van tabak en alcohol. De oudste zoon van William en Catherine, Bramwell Booth was daarnaast in zijn leven ook een voorvechter voor een vegetarische levensstijl. Het was al in 1900 dat hij bepleitte dat alle voorgangers binnen het Leger des Heils (officieren) een vegetarische levensstijl zouden mogen aannemen. Dit kwam uiteindelijk niet tot formeel beleid, maar Bramwell was overtuigd van zijn

punt vanwege de positieve effecten die het volgens hem had op het gebied van gezondheid en financiën. Tegelijkertijd was het Bramwell ook te doen om dierenwelzijn. Het raakte hem

dat de dieren als Gods schepselen bij de slacht vaak te maken kregen met een wrede behandeling en dood. Volgens Bramwell was dit door God zo niet bedoeld.

Verwachtingsvol werken

Hoe voel jij je als je berichten op het nieuws hoort over natuur of klimaat? Misschien zucht je wel eens diep: waar moet dit naar toe?

ist je dat de schepping ook zucht?

Degene die deze woorden in de Bijbel gebruikt is Paulus. Hij was kort na Jezus' leven op aarde actief als evangelist; iemand die het verhaal van Jezus enthousiast wilde delen. Paulus schrijft brieven aan andere mensen die Jezus ook volgen en helpt hen door zijn brieven te groeien in hun geloof. In zijn brief aan de christenen in Rome schrijft hij over de schepping. In hoofdstuk 8:16-25 vind je de betreffende woorden. (Lees het zelf maar eens door).

Paulus is een geleerde man en de woorden die hij gebruikt zijn soms wat ingewikkeld. Veel van wat hij schrijft gaat over het verschil tussen de tijd dat mensen God niet volgen en de

verandering die plaats vindt wanneer ze wel met Jezus willen leven. Hij noemt de eerste de 'oude mens' en de tijd na de verandering de 'nieuwe mens'. En in dat licht schrijft Paulus over de zuchtende en lijdende schepping. Heel opmerkelijk, want in zijn tijd leefden er immers een stuk minder mensen op aarde en was er van smeltende poolkappen of plasticsoep nog helemaal geen sprake. Waarom schrijft hij hier dan over?

Paulus wil het volgende zeggen: de 'oude mens' – dus de mens die leeft zonder God – is vooral gericht op zichzelf. Hij wil het zichzelf zo comfortabel mogelijk maken. Doordat die oude mens zo op zichzelf gericht is, mist deze het oorspronkelijke doel. Dat doel is om in verbondenheid met de schepping en de Schepper te leven en te werken. Helaas is de werkelijkheid dat die oude mens door gerichtheid op zichzelf deze relatie schaadt en daarmee ook zijn omgeving.

Het is Jezus die deze geschade relatie tussen God en mensen weer hersteld heeft. En wie ervoor kiest om dit te geloven en gaat leven met Jezus, krijgt

meer inzicht in Gods bedoelingen. Dat is de herstelde relatie, en dit wordt de 'nieuwe mens' genoemd.

De aarde zucht onder de gevolgen van handelen en houding van de 'oude' mens. Dat zuchten plaatst Paulus vervolgens in het beeld van een zwangerschap.

Romeinen 8:21:

Wij weten dat de hele schepping nog altijd als in barensweeën zucht en lijdt.

Een vrouw met weeën heeft ook pijn en zucht, maar wel met een hoopvol uitzicht, want er is immers nieuw leven op komst. Zo is het ook met de wereld: door Jezus is er hoop op vernieuwing voor mens en schepping. Het geloof van Paulus geeft hem uitzicht boven moeite uit, zoals je kunt lezen in de volgende woorden:

Romeinen 8:18:

Ik ben ervan overtuigd dat het lijden van deze tijd in geen verhouding staat tot de luister die ons in de toekomst zal worden geopenbaard.

Voor mensen die bij Jezus horen is er dan ook alle reden om hoopvol te blijven te midden van alles wat er in de wereld speelt. We mogen vol verwachting werken aan het uitleven van Gods

bedoeling met de aarde tot de dag van Gods totale herstel. De 'nieuwe mens' draagt de contouren van Gods nieuwe wereld al met zich mee. En zou het niet prachtig zijn als wij die nieuwe mensen zijn, die een steeds beter begrip krijgen van onze oorspronkelijke plek in de schepping en leren leven van wat God ons geeft?

Samen doorpraten!

- Over welke situatie zuchtte jij kortgeleden nog? Hoe kreeg je weer hoop? En wat deed dit met je?
- Wat zijn jouw gedachten of vragen bij de woorden 'oude mens' en 'nieuwe mens'?
- Als de 'nieuwe mens' te maken heeft met steeds meer inzicht verkrijgen in Gods bedoelingen, wat denk je dan dat er nog mag groeien in gelovigen? Waarin wil jij nog groeien?
- Wil je verder uitgedaagd worden? Lees met elkaar eens het Bijbelgedeelte Romeinen 8:16-25. Deel met elkaar wat je aanspreekt en wat vragen oproept.

Rozemarijn van 't Einde

In een ontmoeting met Rozemarijn van 't Einde, geestelijk verzorger bij het Leger des Heils Midden Nederland én klimaatactiviste, word je niet persé gerustgesteld.

overtuiging de ernst van de klimaatcrisis aan te wijzen en een analyse te maken van partijen die hierin verantwoordelijkheid dragen. Maar vooral haar verhaal over haar eigen toewijding en drijfveren maakt indruk.

ant Rozemarijn weet haarscherp en met grote

Wil je nader kennis maken met deze bevlogen collega? Scan de QR-code of kijk op ldh.nl/groenenheilig-4

GROEN & HEILIG?!

Wat doe jij?

Plaats deze kaart (zie volgende pagina) met tips in een fotolijstje (13x18 cm) en plaats deze in de week in van 15 t/m 21 oktober op de tafel van je buurthuiskamer.

Moedig jij het gesprek en het gebruik van deze uitgave hierover van harte aan?

GROEN & HEILIG?!

Wat doe jij?

TIPS VOOR POSITIEVE EERSTE STAPPEN...

- 1 Pak eens wat vaker de fiets in plaats van de auto.** Of reis samen in de auto in plaats van alleen!
- 2 Vakantie? Heb je al eens gedacht aan een avontuur per trein?**
- 3 Kleding nodig? Bezoek een lokale Leger des Heils-kledingwinkel!**
- 4 Overweeg je een aankoop? Vraag eerst eens rond of je een apparaat kunt lenen of overnemen!** Cadeautje kopen? Geef eens een doorgeef-cadeau: bijvoorbeeld een boek wat je las en wat je een ander gunt! Door deze acties heb je zelf minder spullen nodig en versterk je relaties met anderen!
- 5 Probeer eens een van de vegetarische opties in de supermarkt.** Hierdoor beperk je je vleesconsumptie.
- 6 Waar komen je groenten vandaan? Probeer eens groenten van jouw lokale boer én van het seizoen te kopen!** Of onderzoek de start van een moestuin op je eigen Geloven in de Buurt-locatie!
- 7 Organiseer een Groene Lunch tussen 15 t/m 21 oktober.** Combineer een verantwoorde lunch met een goed gesprek rond de thema's van deze uitgave!

MEER WETEN OVER WAT HET LEGER DES HEILS DOET OP HET GEBIED VAN DUURZAAMHEID? CHECK EENS:

[LEGERDESHEILS.NL/DUURZAAMHEID](https://legerdesheils.nl/duurzaamheid)

TOTSTANDKOMING

De QR-codes verwijzen naar aanvullende materialen op ldh.nl/groenenheilig.

Nu al meer lezen? Kijk op www.michanederland.nl/zondag.

INITIATOREN

Jeroen Herben (kapitein) en
Cor Nieuwenhuijse (envoy)
pleiten vanuit hun betrokkenheid
als heilssoldaat voor meer
aandacht en zorg voor de
schepping en duurzaamheid
binnen Geloven in de Buurt

SCHRIJVERS

Jeroen Herben (kapitein),
inhoudelijke bijdragen
Immy Hoekstra-Rondaan,
persoonlijke verhalen en redactie

INHOUDELIJKE REDACTIE

Simon van der Vlugt (majoor)

PERSOONLIJKE VERHALEN

Cor Nieuwenhuijse (envoy),
Rozemarijn van 't Einde,
Marijke van Dalen (majoor)

VORMGEVING

Studio Tinekewerkt

MET DANK AAN...

Micha Nederland, voor inspiratie
en permissie voor het vermelden
van het themalied

Groene Kerken, voor het vermelden van
de link naar de video 'De reis van spullen'

Waar Bijbelverzen zijn geciteerd is
gebruik gemaakt van de NBV21

